

- Pouze jedno procento středoškoláků uvádí školu jako svůj primární zdroj informací o aktuálních společenských a politických tématech. Ty čerpají převážně ze sociálních sítí.
- Jako největší problém ČR vnímají studenti politickou reprezentaci. Setrvale roste jejich zájem o účast ve volbách a důvěra v EU.
- Volební preference Pirátů a TOP09 u mladých lidí rostou. Výrazně propadá ANO i SPD.
- Za největší globální problém považují klimatickou změnu. Polovina studentů se obává budoucnosti.

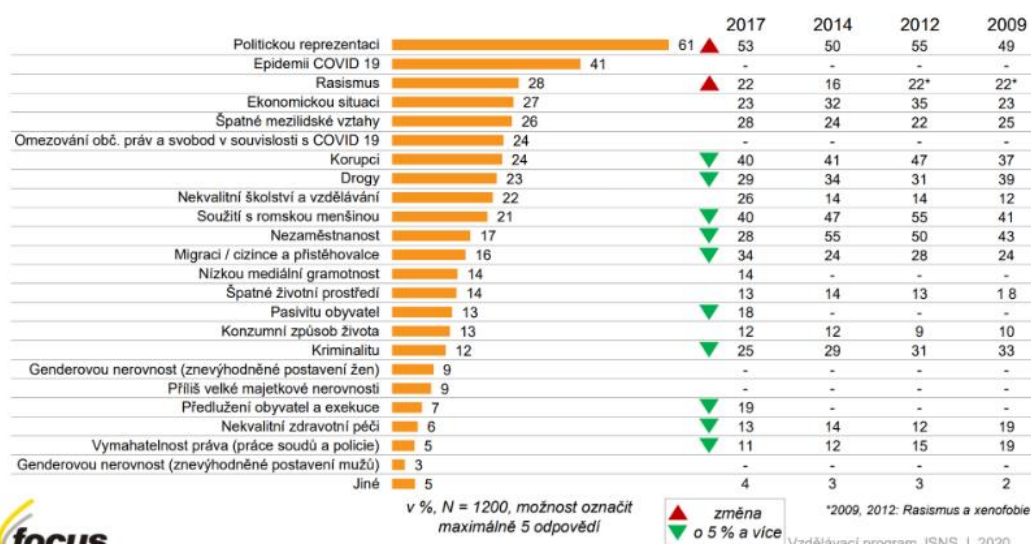
Vzdělávací program JSNS společnosti Člověk v tísni zveřejnil výsledky [průzkumu](#), kterým už po páté zjišťoval názory a postoje středoškoláků. Realizovala jej agentura Focus. Dotazníkové šetření proběhlo v září a říjnu 2020 mezi dvanácti sty respondenty z padesáti osmi středních škol v ČR.

Průzkum podává komplexní obraz o názorech a postojích mladých lidí v následujících oblastech: prostředky komunikace, názory na konkrétní lokální, celostátní a globální problémy, pohled na možnosti občanů ovlivnit řešení problémů, přehled o nejčastěji využívaných zdrojích informací, politické preference, postoje k moderním československým dějinám, spokojenost se životem a se školou, názory na demokracii a mezinárodní politiku. Porovnává výsledky z aktuální vlny výzkumu s předchozími empirický sledování vývoje názorů a postojů cílové populace v čase ([2009](#), [2012](#), [2014](#), [2017](#), [2020](#)). Kompletní [závěrečnou zprávu](#) s podrobnými statistikami a grafy a zprávy z předcházejících průzkumů je možné si stáhnout na [jsns.cz](#), ilustrační fotografii [zde](#).

Hlavní zjištění průzkumu:

Největší problémy ČR: politická reprezentace a COVID 19¹

Graf ze strany 26 průzkumu
„Za největší problém České republiky považují: ...“ (B02)

¹ Strana 21-29

Za největší problém ČR považují studenti nejčastěji **politickou reprezentaci (61 %)**. Výrazně kritičtější vůči politické reprezentaci byli gymnazisté z rodin s nejvyšší životní úrovní (71 %). Jako nový problémový okruh se v průzkumu objevila **epidemie nemoci COVID 19**. Jde o druhé nejobsazenější téma, které vnímá jako problém **41 % respondentů**. Největší rozdíly ve vnímání problémů ČR jsou mezi studenty gymnázií a učilišť. Gymnazisté považují častěji za problematickou *politickou reprezentaci, korupci a kvalitu vzdělání*. Studenti učilišť častěji *omezování občanských práv a svobod kvůli epidemii COVID 19, drogy, nezaměstnanost a migraci*.

Posílila také **váha problémů spojených s rasismem**. Na úrovni ČR vnímá rasismus jako problematický **28 % středoškoláků** – jde o třetí problém v celkovém žebříčku. Na **celosvětové²** úrovni je rasismus jako problém vnímán ještě intenzivněji – za problematický ho považuje **37 % studentů**. V porovnání s posledním měřením v roce 2017 (20 %) jde o **významný nárůst**.

Poslední šetření však zároveň potvrzuje i **klesající trend ve vnímání problémovosti soužití s romskou menšinou**, který indikovala již předchozí šetření, a to jak na **lokální (pokles z 34 % na 25 %)**, tak na **celostátní úrovni**, kde je pokles ještě markantnější (**ze 40 % na 21 %**).

Výrazně se proměnily voličské sympatie a stranické preference studentů a vzrostl zájem zúčastnit se voleb³

Platí to zvláště pro volební model, který zohledňuje pouze ty respondenty, kteří by šli k volbám a vědí, které straně by dali hlas. Ve srovnání s posledním měřením výrazně posílili svou první pozici **Piráti**, kteří téměř **zdvojnásobili svou podporu (nyní 30 % hlasů)**. Naopak **výrazný propad podpory zasáhl hnutí ANO (nyní 8 %)**, které z první pozice a téměř čtvrtinové podpory v letech 2014 a 2017 kleslo na čtvrtou pozici (**-16 %**). Druhý nejsilnější propad zaznamenalo **SPD (2 %)**, které **ztratilo 11 %**. Naopak **posílily preference TOP 09 (24 %, nárůst o 7 %)** a **ODS (13 %, nárůst o 5 %)**. Pátou pozici obsadilo hnutí **STAN (7 %)**. Další strany získaly 4 % a menší podporu⁴.

Zájem studentů **zúčastnit se voleb** od roku 2017 výrazně vzrostl; **54 % by se určitě zúčastnilo a 22 % spíše**. Více než čtvrtina studentů (28 %) neví, koho by volila. **Rozdíly** mezi některými **sociodemografickými skupinami** jsou ale **propastné**. Výrazně **vyšší účast** deklarovali zejména studenti gymnázií (70 % by se určitě zúčastnilo), studenti s vysokou životní úrovní rodiny a žijící ve velkých městech nad 100 tisíc obyvatel. Naopak **nižší zájem** projeví studenti učilišť (37 % by se určitě zúčastnilo) a z rodin s nízkou životní úrovní (34 % by se určitě zúčastnilo).

Pokračuje trend ve stále lepším hodnocení členství v EU⁵

Aktuálně ho kladně či spíše **kladně hodnotí 74 % studentů**. Kladné hodnocení převažuje nad záporným ve všech sociodemografických skupinách, pouze u studentů z rodin s nízkou životní úrovní jsou pozitivní a negativní hodnocení srovnatelná.

Největší globální problémy – klimatická změna, války, covid a rasismus⁶

V globální perspektivě **narostlo dramaticky vnímání hrozby klimatické změny**, která dominuje žebříčku klíčových celosvětových problémů (**55 %**). Nárůst závažnosti tohoto problému pro téměř

² Viz níže v tiskové zprávě nebo strana 30 v závěrečné zprávě z průzkumu

³ Strana 92-100

⁴ Strana 94 a 100

⁵ Strana 64

⁶ Strana 30-31

čtvrtinu respondentů (23 %) odsunul na druhé místo obecnou kategorií **války a konflikty (46 %)**, kterou následuje nová agenda **COVID 19 (39 %)**. Výrazně narostlo i **vnímání tématu rasismu (37 %)**. Podobně jako u problémů ČR se i u globálních problémů liší nejvíce odpovědi studentů gymnázií a učilišť. Gymnazisté vidí častěji problém ve *změnách klimatu, válkách a chudobě rozvojových zemí*. Studenti z učilišť častěji uvádí *pandemii COVID 19, terorismus, a jiné nemoci*.

Polovina studentů se obává budoucnosti⁷

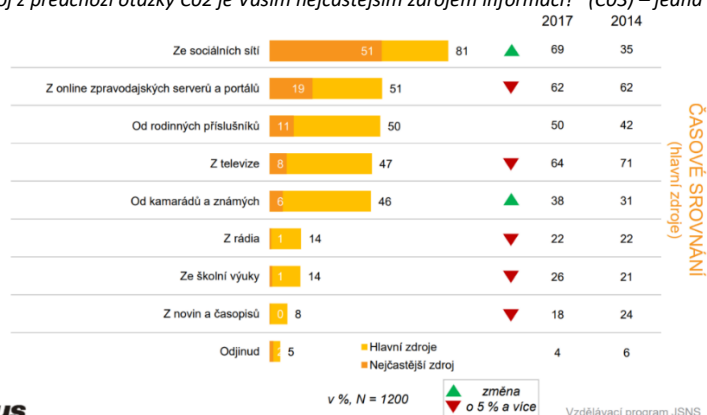
Zhruba polovina studentů (**52 %**) hledí do budoucna s obavami. Nejsilnější obavy vyjadřují studenti, kteří subjektivně hodnotí životní úroveň svých rodin jako nízkou (54 %). Nadějný pohled do budoucnosti deklarovala více než třetina (37 %) studentů, nejčastěji z rodin s nevyšší subjektivně odhadovanou životní úrovní.

Primárním zdrojem informací o aktuálních společenských a politických tématech jsou pro studenty sociální sítě, role školní výuky na tomto poli setrvale klesá⁸

„Výzkum provádíme v pravidelných intervalech již od roku 2009 a je tedy možné sledovat dlouhodobější trendy. Jedním z nejzřetelnějších je setrvalý pokles školní výuky jako zdroje informací o aktuálních společenských a politických tématech,“ uvádí **Karel Strachota**, ředitel vzdělávacího programu JSNS, a dodává: „S ohledem na informační explozi související s moderními technologiemi, vznik nových komunikačních platforem a celkovou proměnu mediální krajiny je to očekávaný vývoj. Že si studenti do školy nechodí pro informace o aktuálních tématech, by ale nemělo vést k rezignaci na debatu o nich. Právě naopak: je třeba hledat cesty, jak tato témata do výuky zahrnovat. Zároveň je nutné posilovat mediální a informační vzdělávání: rozvíjet schopnosti studentů informace analyzovat, posuzovat jejich důvěryhodnost a relevantnost, rozlišovat ty, které jsou založeny na faktech, od těch manipulativních.“

Od posledního měření v roce 2017 výrazně posílil informační význam sociálních sítí (o 12 %). Polovina studentů (**51 %**) deklarovala, že jde o **nejčastější zdroj** aktuálních společenských a politických témat, která je zajímavá. Pro **81 %** studentů jde o **jeden z hlavních zdrojů**. Naopak role školní výuky i tradičních médií (tisk, rozhlas) výrazně poklesla. **Pouze 14 % studentů zahrnuje školu mezi své hlavní informačními zdroje a 1 % ji uvedlo jako svůj nejčastěji využívaný zdroj.**

Graf ze strany 67 průzkumu
 „O aktuálních společenských a politických tématech, která mě zajímají, se nejčastěji dozvídám...“ (C02) – více možností
 „Který zdroj z předchozí otázky C02 je Vaším nejčastějším zdrojem informací?“ (C03) – jedna možnost

⁷ Strana 10-12

⁸ Strana 61-78

Mezi studenty, kteří uvedli sociální sítě jako jeden z hlavních zdrojů informací o aktuálních společenských problémech, **vzrostl podíl těch, kteří získávají informace z postů politických stran či tematických skupin (nárůst z 59 % na aktuálních 74 %)**. Ty se studentům zároveň jeví jako **nejdůvěryhodnější** (nárůst důvěry ze 30 % v roce 2017 na aktuálních 54 %). Odkazům na články online zpravodajství a postům přátel důvěřuje okolo poloviny studentů, kteří sledují sociální sítě. Z postů lidí, které neznají, čerpá informace 68 % z nich. Většina studentů deklaruje, že informace ze sociálních sítí si ještě ověřuje. Méně ověřují informace, které odpovídají jejich názorům (vždy ověřuje 17 %, většinou ověřuje 49 %).

Mezi středoškoláky výrazně vzrostlo očekávání v oblasti rozvoje dovedností z oblasti finanční gramotnosti a kritického myšlení ve škole⁹

Nejčastějším požadavkem na školní výuku zůstává stejně jako v předcházejícím šetření naučit studenty mluvit cizím jazykem (59 %, pokles o 10 % od roku 2017) a naučit je, jak vyjádřit svůj názor (45 %). Výraznou změnu představuje **položka finanční gramotnost, která vyskočila z desátého na třetí místo (z 27 % na 41 %)**. Pokračuje i **vzestup váhy kritického myšlení (+7 %)**, jehož výuku požaduje 26 % studentů. Nejvýraznější rozdíly v představách, co by měla škola (na)učit, panují mezi gymnazisty a uční v oblasti rozvoje *kritického myšlení*, které požaduje 39 % gymnazistů, ale jen 13 % učňů, kteří naopak více akcentují *podporu praktických dovedností* (42 %), o kterou stojí primárně jen 21 % gymnazistů.

Většina studentů hodnotí život v socialistickém Československu negativně, přibývá těch, kteří se o období před sametovou revolucí chtějí dozvědět více¹⁰

Většina studentů (72 %) se domnívá, že **život v socialistickém Československu byl ve srovnání se současností horší**. Podíl studentů, kteří **mají pocit, že toho ví dost o domácích dějinách** v letech 1948–1989 (38 %) se od prvního měření v roce 2009 téměř zdvojnásobil. Téměř polovina studentů (45 %) ale zároveň přiznává, že **ví o době před sametovou revolucí málo nebo nic**. Vzrostl počet těch, kteří **by se chtěli dozvědět více** (ze 48 % na 53 %). Analýza také ukazuje, že studenti, kteří deklarovali, že o dané historické etapě ví dost, současně vyjadřovali požadavek, že by se chtěli dozvědět více (67 %) a zároveň vnímají život za socialismu negativněji (72 % velmi/spíše špatný).

⁹ Strana 19 a 20

¹⁰ Strana 43-54

Kontakt:

Karel Strachota

ředitel vzdělávacího programu JSNS

tel.: 777 787 930, e-mail: karel.strachota@jsns.cz

Táňa Abrhámová

mediální koordinátorka vzdělávacího programu JSNS

tel.: 734 428 395, e-mail: tana.abrhamova@jsns.cz

JSNS.CZ

